

BILAGA 7

Barnkonsekvensanalys

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.2	Syfte och mål.....	3
1.3	Avgränsning	4
2	Barnkonsekvensanalys – teoretisk bakgrund	4
2.1	Ramverk	4
2.2	Definitioner	5
2.3	Metod för barnkonsekvensanalys.....	5
3	Nulägesbeskrivning.....	6
3.1	Nuläge	6
3.2	Barn som berörs av den gemensamma kretsloppsplanen.....	7
4	Konsekvenserna för barn utifrån kretsloppsplanens mål och indikatorer	7
4.1	Konsekvenser för barn utifrån planens mål	7
4.2	Konsekvenser för barn utifrån indikatorerna	9
4.3	Att tänka på vid planens genomförande.....	14
5	Resultat från workshopar med barn.....	14
5.1	Resultat utifrån tre huvudfrågor	14
5.2	Resultat utifrån planens mål	15
5.3	Generella resultat	16
5.4	Kunskapsinsamling och återkoppling.....	17
6	Intressekonflikter.....	17
7	Slutsatser	18
8	Referenser	20
8.1	Litteraturlista	20
8.2	Övriga referenser	20

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under år 2018 startade ett arbete med att ta fram en ny gemensam kretsloppsplan för Kävlinge, Lomma, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad. Dessa tio kommuner benämns fortsättningsvis kommunerna.

Den viktigaste delen av kretsloppsplanen är de mål och indikatorer som ska gälla för planperioden. Planen har tre mål som beskrivs i Figur 1. Till dessa mål har även 24 indikatorer kopplats för att definiera och mäta måluppfyllnaden. Arbetet med framtagandet av planen har pågått under år 2019 i samarbete och dialog mellan Sysav, kommunerna samt olika intressentgrupper.

För att säkerställa att barnens behov inte åsidosätts i processen med att ta fram kretsloppsplanen och genomföra tillhörande åtgärder har en barnkonsekvensanalys genomförts.



Figur 1 Tre övergripande mål har formulerats för den nya gemensamma kretsloppsplanen. Dessa fungerar också som utgångspunkt för barnkonsekvensanalysen.

1.2 Syfte och mål

Barnkonsekvensanalysen genomfördes i ett tidigt skede av framtagandet av den gemensamma kretsloppsplanen och har fokuserat på planens övergripande mål, men tar även avstamp i indikatorerna.

Syftet med barnkonsekvensanalysen är:

- att visa hur kretsloppsplanens mål och indikatorer påverkar barn.
- att ge vägledning och inspiration i arbetet med framtagandet av kretsloppsplanen och kommande handlingsplaner.
- att beskriva hur ett barnrättsperspektiv kan integreras i kommunernas arbete med genomförandet av kretsloppsplanen.

Målet med analysen är att på både kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor.

1.3 Avgränsning

De perspektiv som presenteras i analysen är begränsade till sådana aspekter som kretsloppsplanen och åtgärder kopplade till denna kan påverka och förändra.

2 Barnkonsekvensanalys – teoretisk bakgrund

2.1 Ramverk

FN:s konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, antogs av FN den 20 november 1989 och ratificerades av Sverige ett år senare. Den 1 januari 2020 blir barnkonventionen svensk lag. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter och syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som tillsammans utgör en helhet och utgår från fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av konventionens övriga artiklar:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde (Artikel 2).
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (Artikel 3).
- Barn har rätt till liv och utveckling (Artikel 6).
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (Artikel 12).

Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att omsätta Barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa genom att se över vilka konsekvenser planering, utformning eller förvaltning får för barn. En barnkonsekvensanalys ska belysa både ett barnperspektiv och barnets perspektiv (se definitioner nedan) för att garantera att ett barnrättsperspektiv beaktas.

2.2 Definitioner

- Barn - FN:s konvention om barnets rättigheter definierar barn som varje människa under 18 år.
- Barnperspektiv – barnet är objekt. En företrädare för barnet formulerar sitt perspektiv på barnets bästa utifrån sin kompetens, erfarenhet och roll.
- Barnets perspektiv – barnet är subjekt. Barnet uttrycker själv sin åsikt i en fråga.
- Barnrättsperspektiv – Att säkerställa barnets rättigheter enligt barnkonventionen i åtgärder eller beslut som rör barn.

2.3 Metod för barnkonsekvensanalys

Denna barnkonsekvensanalys baseras på Boverkets verktyg för barnkonsekvensanalyser.

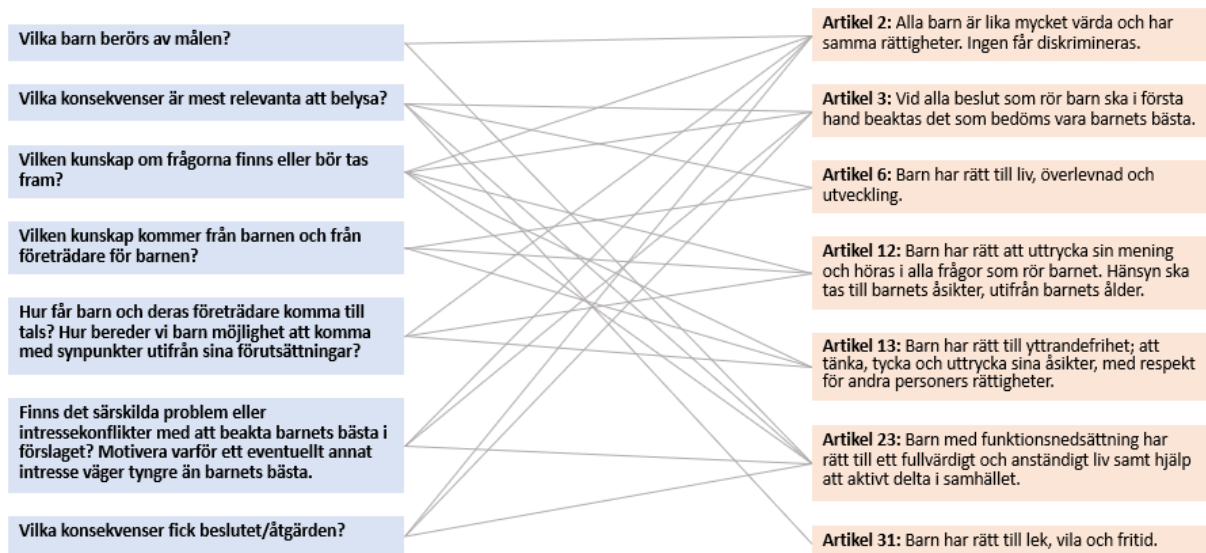
Verktyget utgår från följande frågor:

- Vilka barn berörs av beslutet?
- Vilka konsekvenser är mest relevanta att belysa?
- Vilken kunskap om frågorna finns eller bör tas fram?
- Vilken kunskap kommer från barnen och från företrädare för barnen?
- Hur får barn och deras företrädare komma till tals? Hur bereder vi barn möjlighet att komma med synpunkter utifrån sina förutsättningar?
- Finns det särskilda problem eller intressekonflikter med att beakta barnets bästa i förslaget? Motivera varför ett eventuellt annat intresse väger tyngre än barnets bästa.
- Vilka konsekvenser fick beslutet/åtgärden?

Utöver barnkonventionens fyra grundprinciper (se "Ramverk" ovan) anses följande artiklar ha bäring på arbetet med att ta fram och implementera den nya kretsloppsplanen:

- Artikel 13: Barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter.
- Artikel 23: Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
- Artikel 31: Barn har rätt till lek, vila och fritid.

Frågeställningarna i Boverkets verktyg har en tydlig koppling till de sju artiklarna i barnkonventionen som bedömts relevanta för arbetet med kretsloppsplanen (artiklarna 2, 3, 6, 12, 13, 23 och 31), se Figur 2.



Figur 2: Frågorna i Boverkets modell för barnkonsekvensanalys har tydlig koppling till de artiklar i barnkonventionen som bedömts relevanta för arbetet med avfallsplanen. Många av frågorna har bäring på flera artiklar. Genom att utgå från frågorna blir barnkonventionens artiklar systematisk belysta i arbetet.

För att få barnets perspektiv på kretsloppsplanen har workshops med barn genomförts inom ramen för denna barnkonsekvensanalys.

3 Nulägesbeskrivning

3.1 Nuläge

Den 31 december 2018 bodde det cirka 64 000 barn i kommunerna. Av kommunernas totala befolkning var en knapp fjärdedel barn (23 procent). Lomma är den kommun där störst andel av befolkningen är barn (27 procent) och Simrishamn den kommun där minst andel av befolkningen är barn (16 procent).

Medelinkomsten i kommunerna år 2017 var 303 000 kr, vilket var i nivå med medelinkomsten i Sverige (294 000 kr). Mest tjänar invånarna i Lomma och minst tjänar invånarna i Tomelilla.

3.2 Barn som berörs av den gemensamma kretsloppsplanen

De barn som främst berörs av den gemensamma kretsloppsplanens mål är invånare under 18 år i kommunerna Kävlinge, Lomma, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad. Även barn som besöker eller vistas tillfälligt i kommunerna påverkas av målen. Indirekt har målen även inverkan på de barn som deltar i produktion av de material och produkter som konsumeras i kommunerna.

Barn är inte en homogen grupp (Artikel 2, 23). De har olika förutsättningar utifrån exempelvis ålder, kön, klass och funktionsvariation. Socioekonomiska skillnader påverkar våra konsumtionsmönster, där fattiga använder mindre resurser än rika. I de berörda kommunerna är det 140 000 kr i skillnad mellan kommunen med högst och lägst medelinkomst. Ökad återanvändning skulle kunna gynna barn med sämre ekonomiska förutsättningar. Utbildningsnivåer skiljer sig åt både inom och mellan kommunerna. Hur vi tar hand om vårt avfall bestäms exempelvis av vilken kunskap vi har om avfallshantering och dess konsekvenser, en insikt som bekräftats genom de intervjuer som har genomförts med barn i samband med framtagande av denna barnkonsekvensanalys. Skillnader inom och mellan kommunerna och barns olika förutsättningar gör att åtgärder i kommunernas handlingsplaner (vilka kommer att tas fram enskilt av varje kommun i syfte att nå de mål som satts upp i kretsloppsplanen) kan behöva anpassas efter olika grupper.

4 Konsekvenserna för barn utifrån kretsloppsplanens mål och indikatorer

4.1 Konsekvenser för barn utifrån planens mål

De konsekvenser som är mest relevanta att belysa i arbetet med den gemensamma kretsloppsplanen är de som har störst inverkan på barn. Barn påverkas exempelvis lättare än vuxna av skadliga ämnen såsom gifter och bekämpningsmedel. Det är därför viktigt att barn får en giftfri uppväxt med avseende på exempelvis mat, kläder, leksaker, interiörer och utemiljöer. Kunskapen om farliga ämnen är mycket varierande beroende på utbildning och bakgrund. Det är därför viktigt att riktade insatser görs mot de grupper som bedöms ha lägst kännedom. Nedan beskrivs kort konsekvenser utifrån kretsloppsplanens tre mål.

Mål 1: Inflödet av material och produkter till kretsloppet har minskat år 2030

Att minska inflödet av material till kretsloppet är grundläggande i den cirkulära ekonomin och minskar risken för att jungfruliga resurser överutnyttjas. Att spara på jordens resurser innebär att dessa finns kvar till kommande generationer – barnen.

En del av de produkter och material vi använder har barn varit delaktiga i att producera. Genom att välja giftfria och rättvisemärkta produkter minskar vi barns exponering för farliga ämnen, såväl i Sverige som utomlands, och bidrar till bättre levnadsförhållanden i produktionsländerna. När inflödet av skadliga produkter i kretsloppet minskar skapas bättre förutsättningar för återbruk.

Mål 2: Resursanvändningen i kretsloppet har effektiviserats år 2030

Genom att återanvända leksaker, kläder och andra material som inte innehåller farliga kemikalier effektiviseras resursanvändningen. Ett viktigt fokus är att få bort skadliga produkter ur kretsloppet – speciellt i barns miljöer. Några exempel på produkter som kan innehålla farliga kemikalier är till exempel viss mat, plastleksaker, rengöringsmedel eller olika typer av engångsförpackningar.

Ökat återbruk skulle kunna verka utjämnande såväl mellan som inom berörda kommuner då det ger ett minskat fokus på konsumtion av nya produkter. Detta skulle gynna barn med lägre materiell standard. Ökat återbruk har även en potential att främja barns sociala och kreativa utveckling. Genom att produkter omskapas för nya ändamål (exempelvis kläder som sys om) blir barn aktörer som får använda sin fantasi för att skapa produkter som svarar mot deras önsningar och behov. Produkter som har en historia och kan laddas med relationer (exempelvis att ärva kusinens favorittröja) kan främja känslan av identitet och tillhörighet.

Mål 3: Spillet från kretsloppet har minskat år 2030

Spill från kretsloppet kan ske både i produktionsledet och när produkten blivit ett avfall. Genom att minska spillet säkerställs tillgången till material och råvaror även för framtida generationer, en grundläggande rättvisefråga för barnen. Spillet kan minska genom exempelvis mer effektiv återvinning vilket ställer krav både på produkters utformning och användarna som behöver demontera och slänga avfallet på ett korrekt sätt. Eftersom barn också är konsumenter är det viktigt att även de lär sig att medverka i ett samhälle som hanterar material på ett mer varsamt sätt. De måste lära detta tidigt eftersom det är de som ska driva systemet vidare.

Spill kan även uppstå genom nedskräpning. Barn vistas generellt mycket i sin närmiljö. Bostaden, bostadsgården, lekplatser, parker och andra fritidsmiljöer samt förskolor, förskolegårdar, skolor och skolgårdar är viktiga miljöer för barn. Nedskräpning är en faktor som kan bidra till otrygga miljöer genom exempelvis ökad risk för klotter och skadegörelse. Ur ett barnperspektiv bör extra fokus ligga på hur åtgärder i barns närmiljöer påverkar och uppfattas av barn.

4.2 Konsekvenser för barn utifrån indikatorerna

I den gemensamma kretsloppsplanen finns 24 indikatorer. Eftersom planens syfte är att bidra till ett mer hållbart samhälle, och barn är en del av både nuvarande och framtida samhälle, kan samtliga indikatorer i förlängningen anses ge konsekvenser för barn. Många indikatorer är dock av sådan karaktär att de åtgärder som kan komma i fråga för att uppnå indikatorvärdet inte bedöms ha någon direkt påverkan på barn och är därför inte relevanta att belysa i en barnkonsekvensanalys. De indikatorer som kan komma att kräva åtgärder som bedöms ha någon form av direkt påverkan på barn har analyserats. En bedömning har gjorts av konsekvenserna för barn av att arbeta för att indikatorvärdena enligt dessa indikatorer ska uppnås, Tabell 1. Indikatorerna är indelade i grupper baserat på vilken typ av konsekvens de bedöms kunna få för barnen. Som utgångspunkt har de frågeställningar som beskrivs i metoden använts. Som ett komplement till konsekvensanalysen finns, där det är relevant, i tabellen även reflektioner kring hur arbetet med att uppnå indikatorvärdena kan ske med ett barnrättsperspektiv.

Konsekvenserna för barn inom de indikatorer som beskrivs i Tabell 1 handlar till stor del om att de får en ökad kunskap om effekterna av ett visst beteende och att ett miljömässigt bättre beteende normaliseras. Ingen av indikatorerna bedöms ha negativa konsekvenser för barn. Några indikatorer påverkar barnen direkt, såsom minskat matsvinn i skolorna, eftersom detta innebär direkta insatser från barnen. Dessa konsekvenser bedöms inte vara negativa. Vid genomförande av åtgärder för att uppnå indikatorvärdena finns det däremot vissa viktiga saker att tänka på för att inte riskera att barn utsätts för onödiga risker, till exempel att vid återbruk se till att produkterna är giftfria. Vid information om avfallshantering är det viktigt att barn från olika socioekonomiska miljöer samt barn med olika ålder, kön och funktionsvariation får så likvärdig kunskap som möjligt om avfallshanteringen och dess konsekvenser.

Tabell 1 Sammanställning av konsekvenser av tänkbara åtgärder för att nå indikatorvärden enligt utvalda indikatorer i kretsloppsplanen.

GRUPPERING	INDIKATOR	KONSEKVENSER
Inläring	Mängd farligt avfall i kommuninvånarnas restavfall	<p>Konsekvenser: Kortsiktigt påverkas barn minimalt av denna indikator. Minskad mängd farligt avfall innebär att kretsloppet avgiftas och mindre skadliga ämnen frigörs vid förbränning, men detta är effekter som är mer långsiktiga. Barnen kommer dock påverkas på längre sikt genom att de växer upp i en värld med större möjligheter att cirkulera material och med mindre gifter.</p> <p>Att tänka på: Det är möjligt att arbeta proaktivt med barnen för att lära in ett korrekt beteende. I skolor och förskolor är det också viktigt att det finns tillgång till insamlingssystem för farligt avfall, inklusive elavfall och batterier, och att information som ges till barn är anpassad till deras ålder och socioekonomiska faktorer.</p>
Inläring	Andelen återbrukade möbler och inredning inom kommunen och kommunala bolag	<p>Konsekvenser: Konsekvenserna för barn av att mer möbler återbrukas inom de kommunala verksamheterna är dels att de i större utsträckning kommer att omges av begagnade saker och dels att återbruk normaliseras. Genom ökat återbruk kan kommunen skapa ekonomiskt utrymme för andra aktiviteter i verksamheterna.</p> <p>Att tänka på: Det är viktigt att se till att de cirkulerade produkterna är lämpliga och uppfyller de krav på giftfrihet och säkerhet som ställs på möbler och inredning som ska användas i skolor och förskolor. Att återbruka produkter inom skola och förskola innebär även en möjlighet att väva in information om produkters miljöpåverkan.</p>

GRUPPERING	INDIKATOR	KONSEKVENSER
	Kommunens och kommunala bolags arbete med offentliga upphandlingar med krav som leder till återbruk och återvinning av material samt att avfall förebyggs.	<p>Konsekvenser: Barnen är ofta mottagare av kommunens upphandlingar och påverkas därmed direkt av ändrade upphandlingar genom att de produkter som kommer de tillgodo kan komma att ändras. Detta bedöms dock inte innebära några negativa konsekvenser för barnen.</p> <p>Att tänka på: barn är ofta mottagare av kommunens upphandlingar därför bör deras åsikter och önskemål tas med i beaktande, så att de får vara med och utforma de miljöer de ska verka i och så att dessa miljöer präglas av återbruk och återvinning samt avfallsminimering. Upphandlingar är också viktiga verktyg för att barnen ska få verka i giftfria miljöer.</p>
Beteende	Andel matsvinn i kommunens storköksverksamheter	<p>Konsekvenser: Detta innebär direkta insatser från barnen – barnen kommer behöva ändra sitt beteende för att bidra till att minska matsvinnet, något som dock inte bedöms innebära några negativa konsekvenser för barnen. Snarare skulle det kunna leda till positiva spridningseffekter där beteendet sprider sig till hemmiljön och får goda effekter även där.</p> <p>Att tänka på: att det är viktigt att föra en dialog med barnen kring matsvinn och kring hur matsvinnet i skolan/förskolan kan minska.</p>
	Andel arbetsplatser i kommunens verksamheter och kommunala bolag där det finns tillgång till källsortering	<p>Konsekvenser: Att det finns möjlighet att sortera på skolor och förskolor är avgörande för att detta ska göras. En konsekvens för barn blir därmed en ökad möjlighet till inläring av ett korrekt beteende.</p>

GRUPPERING	INDIKATOR	KONSEKVENSER
		Att tänka på: barn sprider ofta en beteendeförändring till sin familj och bra information till barnen om sortering och återvinning kan därför få en positiv påverkan på hushållens källsortering.
	Antal genomförda resurseffektiverande aktiviteter i kommunens verksamheter och kommunala bolag med syfte att förebygga avfall	Konsekvenser: För barn skulle detta kunna få till konsekvens att fler saker i deras närmiljö är återbrukade och lagade. Det kan även innebära att barnen involveras i resurseffektiverande aktiviteter, till exempel att de lånar och byter saker, använder förbrukningsvaror på ett annat sätt, eller deltar i arbetet för att minska matsvinn.
Beteende	Kommuninvånarnas förståelse om kopplingen konsumtionsbeteende, avfallsmängder och miljöpåverkan	Att tänka på: Aktiviteter som är riktade mot barn behöver anpassas till deras ålder och socioekonomiska bakgrund. Konsekvenser: Barn är en viktig målgrupp för beteendeändrande insatser eftersom de är konsumenter och även kommer vara det i vuxen ålder. Konsekvensen för barnen av denna indikator är därmed att barnen blir mer medvetna konsumenter. Att tänka på: Det är viktigt att de beteendeändrande insatser som görs är anpassade till barnens ålder och socioekonomiska bakgrund.
Rättvisa	Kommuninvånarnas upplevelse av hur lätt eller svårt det är att återbruka, hyra dela och låna Kommuninvånarnas upplevda frekvens av att	Konsekvenser: Konsekvenserna av att öka möjligheterna till, och normalisera, återbruk, lån eller samägande av produkter, innebär en ökad jämlikhet mellan grupper av barn med olika socioekonomisk bakgrund. Ett exempel på detta är lån av fritidsutrustning som möjliggör resurskrävande aktiviteter för

GRUPPERING	INDIKATOR	KONSEKVENSER
	de återbrukar, hyr, delar och lånar	<p>barn med sämre ekonomiska förutsättningar.</p> <p>Att tänka på: För att återbruka, hyra, dela och låna inte ska fungera stigmatiserande är det viktigt att fokus inte bara läggs på grupper med sämre ekonomiska förutsättningar utan även på barn med goda ekonomiska förutsättningar.</p>
Trygghet	<p>Mängd skräp på land samt vid hav och sjöar</p> <p>Kommunens arbete med att integrera avfallshanteringen i staden, genom sin fysiska planering</p>	<p>Konsekvenser: Nedskräpning är till stor del en trygghetsfråga. Nedskräpade miljöer tenderar att skapa en känsla av otrygghet. Att nedskräpningen minskar är därmed trygghetsskapande.</p> <p>Att tänka på: Att minska nedskräpning är till stor del en kunskaps- och beteendefråga och allt arbete med att informera barn om detta bör ske med hänsyn till barnens ålder.</p> <p>Konsekvenser: Vilka konsekvenserna blir för barn beror på vilken typ av avfallshantering som kommunen satsar på och som integreras i den fysiska planeringen. Att kommunen arbetar aktivt med avfallshantering i den fysiska planeringen bedöms i sig inte innebära några konsekvenser specifikt för barn.</p> <p>Att tänka på: Avfallslösningar i staden måste vara utformade på ett sätt som inte innebär risker för barn, men bör ändå var tillgängliga för barn.</p>

4.3 Att tänka på vid planens genomförande

När den färdiga planen ska implementeras i respektive kommun är det viktigt att barnrättsperspektivet beaktas i de olika åtgärder som kommer att genomföras för att planens mål ska uppfyllas. De åtgärder eller aktiviteter som tas fram, och som berör barn, behöver därför anpassas till de olika förutsättningar som barnen har med avseende på till exempel socioekonomiska skillnader, utbildningsnivå, funktionsvariation och ålder.

För att kunna ta hänsyn till barns speciella behov vid till exempel upphandlingar, utformning av förskolor, skolor, lekplatser och avfallslösningar, är det viktigt att den samlade kunskapen om produkters innehåll och hur barn upplever och brukar sin närmiljö tillgängliggörs för de tjänstepersoner som jobbar med dessa frågor. För att kunna ha ett barnperspektiv i det fortsatta arbetet med att implementera kretsloppsplanen blir det viktigt att identifiera hur barn använder sin närmiljö och hur krav i upphandlingar kan utformas. Barnets perspektiv bör också inhämtas genom att barn och unga utgör referensgrupp vid till exempel upphandlingar och utformning av förskolor, skolor, lekplatser och avfallslösningar.

Kunskap ger makt att påverka sitt liv och ökar möjligheterna att aktivt delta i samhällslivet. Det är därför viktigt att kommunerna, i arbetet med att implementera kretsloppsplanen, eftersträvar att ge barn med olika förutsättningar lika möjlighet att få del av kunskap, om såväl avfall som den demokratiska processen med att ta fram en kretsloppsplan.

5 Resultat från workshopar med barn

Barn har genom denna barnkonsekvensanalys getts möjlighet att ge sitt perspektiv på kretsloppsplanens mål. Fem workshops genomfördes med barn från tre kommuner och material har samlats in från Kretseum – kretslopps och kunskapscentrum i Malmö och besöksverksamheten på Sysav¹.

5.1 Resultat utifrån tre huvudfrågor

De frågor som ställts till barnen under workshoparna har genomgående tagit utgångspunkt i tre huvudsakliga frågor:

Vad gör ni för att minska, återanvända och ta hand om avfall?

Barnens svar på första frågan om att minska, återanvända och ta hand om avfall ger en bild av att barnen har bra insyn i vad som görs i hemmen. De aspekter som oftast kommer upp är

¹ Resultatet från de workshops som hållits med barn inkluderar underlagsmaterialet från Kretseum och Sysav. Detta material är helt integrerat i konsekvensanalysen och är därför inkluderade i de resultat som presenteras.

källsortering, att de tar med tygpåse till affären och att de ger bort eller köper saker i andrahand. Det finns tydliga tecken på att barnen är färgade av vuxenvärlden kring vad som kan göras i frågan och att diskussionerna som uppkommer begränsas av de ramar som satts av vuxenvärlden.

Vad behöver vi vuxna som är ansvariga (dvs. politiker, de som arbetar med avfall, föräldrar, lärare etcetera) göra för att minska, återanvända och ta hand om avfall?

I den andra frågan kring vad vuxna har för ansvar samt kan göra, hörs och syns mycket mer av barnens kreativitet. Det framkommer att barn många gånger känner sig förbisedda av vuxna och det är vanligt med motfrågor som ifrågasätter varför vuxna skräpar ner och förstör miljön runt dem, och varför de i många fall behöver städa efter de vuxna. Det finns också en mycket pragmatisk syn på avfallsproblemen och de lösningar som barnen föreslår är ofta mycket hårdare och mer pragmatiska än de som framkommer i diskussioner vuxna emellan.

Är det något som ni tycker saknas eller som skulle kunna göras bättre? (hänvisar till målen som kommunerna idag arbetar med i kretsloppsplanen)

Den tredje frågan kring möjliga förbättringar av målen ställdes till barnen efter en presentation av hur kommunerna tänker kring målen i den nya kretsloppsplanen. Detta blir en väldigt abstrakt nivå och de flesta av barnens svar liknar de som ges på fråga två. Flera barn frågar varför de vuxna inte gör mer, speciellt eftersom alla vet att det är ett problem och vad som är problemet.

5.2 Resultat utifrån planens mål

Exempel på svar från barnen utifrån de tre målen kring vad de gör idag samt har för förslag på vad som kan göras för att minska, återanvända och ta hand om avfall:

Mål 1: Inflödet av material och produkter till kretsloppet har minskat år 2030

- "Använder glas och metall i stället för plast"
- "Cyklar istället för att köra bil"
- "Skippa plastpåsen när man köper äpple"
- "Förbjuda plastpåsar, engångssaker och sugrör"
- "Äta rester"

Mål 2: Resursanvändningen i kretsloppet har effektiviserats år 2030

- "Jag säljer saker på loppis"
- "Köpa tygpåsar"
- "Jag och min lillasyster brukar pyssla med skräp"

- "Inte använda mjukplast, istället använda hårdplast som kan tvättas och användas igen"
- "Lämna tillbaka kläder man är klar med till butiken, så att de kan återanvändas eller återvinnas"

Mål 3: Spillet från kretsloppet har minskat år 2030

- "Jag och min familj har en låda till gammal mat som blir till kompost som vi gödslar med"
- "Jag vill ha fler skräpplockardagar"
- "Fler soptunnor ute i staden eller byn"
- "Sluta snusa och röka för ni kastar det alltid på marken och det är farligt"
- "Inte slänga tops i toaletten"

5.3 Generella resultat

I dialogen med barn är följande förslag genomgående:

- att förbjuda exempelvis plastpåsar, engångssaker, bensin, rökning och snus
- att bara använda naturliga material
- att begränsa bilkörandet
- att införa skräpplockardagar för vuxna

Några exempel på hur barnen ser på det framtida avfallsarbetet:

- "Berätta och förklara för de äldre och föräldrarna"
- "Hoppas att det blir bättre"
- "Skapa ett jobb där man plockar skräp, så får man lätt pengar"
- "Sysav ska sätta upp affischer som visar hur det var förr i haven och marken, så man kan jämföra nu och då"

Svaren som barnen skrivit ner ger en bild av deras syn på avfallshantering. Samtalen under workshoparna blev mycket intressanta och visar tydligt att barn har många väl formulerade tankar om hur avfall kan och bör hanteras i deras närområden. Generellt kan de frågor som barnen väljer att fokusera på delas upp i sex övergripande kategorier:

Källsortering	Transport
Återbruk	Reglering
Resursanvändning	Energi

5.4 Kunskapsinsamling och återkoppling

För att det ska vara meningsfullt för barn att delta i demokratiska processer, som exempelvis en avfallsplaneprocess, är det viktigt att det finns ett tydligt syfte med deras deltagande, samt att de får återkoppling på hur deras reflektioner tas omhand i den vidare processen. De barn som deltagit i denna barnkonsekvensanalys har fått information om kretsloppsplanens syfte och mål, samt om hur den demokratiska processen med att ta fram planen ser ut. De har också fått en återkoppling med en sammanställning av alla idéer och information om den fortsatta processen. Klasserna erbjöds även ett studiebesök på Sysav under hösten 2019.

I arbetet med att implementera kretsloppsplanen i respektive kommun är det viktigt att de tankar och idéer från barn som samlats in genom workshops och besöksverksamheter får prägla genomförandet av planen. Ett sätt att skapa möjligheter för barns deltagande i processen är att ta fram en version av planen som är tillgänglig för barn. Genom att sprida och konkretisera planen i verksamheter där barn och unga finns (förskola, skola, fritidsverksamhet och föreningsliv) kan involveringen öka och skapa ett aktivt arbete med åtgärder. I de fall handlingsplaner bedöms beröra barn och unga kan dessa involveras vid framtagandet. Här kan lokala referensgrupper som till exempel ungdomsråd eller andra forum för barn och unga engageras.

6 Intressekonflikter

Vid färdigställandet av denna barnkonsekvensanalys var den gemensamma kretsloppsplanen och kommunernas handlingsplaner ännu ej färdigställda, vilket gör att det inte är möjligt att avgöra om det finns några särskilda problem eller intressekonflikter med att beakta barns bästa i förslaget (artikel 2, 3, 23). I den fortsatta processen med att ta fram handlingsplaner och implementera kretsloppsplanen är det viktigt att kontinuerligt utvärdera hur barns bästa tillgodoses och motivera varför ett eventuellt annat intresse väger tyngre. Om intressekonflikter uppstår, och andra aspekter prioriteras över det som bedöms som barns bästa, bör det undersökas vilka kompensatoriska åtgärder som kan genomföras för att resultatet ska bli så bra som möjligt ur ett barnperspektiv. Extra viktigt är att eventuella intressekonflikter och åtgärder

blir belysta i de skrivelser som utgör underlag för beslut, så att politiker och andra beslutsfattare kan fatta beslut utifrån ett barnperspektiv.

7 Slutsatser

Barnkonsekvensanalysen har gjorts på de föreslagna målen och indikatorerna för den gemensamma kretsloppsplanen, för kommunerna Kävlinge, Lomma, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad. Barnkonsekvensanalysen är ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling med syftet att såväl på kort som lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor. Analysen har genomförts på planens mål och tillhörande indikatorer, för att skapa ett underlag som kan användas i arbetet med att ta fram kommunernas handlingsplaner och implementera planen i respektive kommun. Syftet med analysen är att visa hur kretsloppsplanens mål och indikatorer påverkar barn, och hur ett barnrättsperspektiv kan integreras i tillämpningen av planen, för att i så hög grad som möjligt se till barnets bästa. Nedan summeras de övergripande slutsatserna av genomförd analys samt förslag på fortsatt arbete.

Övergripande slutsatser:

- Inga negativa konsekvenser för barn med avseende på planens mål och indikatorer har identifierats.
- Kretsloppsplanens mål har stor möjlighet att förbättra barns och ungas levnadsvillkor både på kort och lång sikt.
- För att det ska vara meningsfullt för barn att delta i demokratiska processer är det viktigt att det finns ett tydligt syfte med deras deltagande, samt att de får återkoppling på hur deras reflektioner tas omhand i den vidare processen.
- Kännedom om den demokratiska processen samt om avfallshantering och kretsloppet skiljer sig mycket mellan de barn som bidragit med sina idéer till den här analysen.
- Barn har ofta en tydlig bild av problem i deras närmiljö och har en pragmatisk syn på lösningar.
- Barn känner sig många gånger ohörda och orättvist påverkade av vuxnas beteende.
- Barn är, och kommer i takt med att de blir äldre i allt större utsträckning bli, konsumenter. Med insatser riktade mot barn finns potential att lägga grunden till en medveten konsumtion, återanvändning och sortering.

Förslag på fortsatt arbete:

- Barnrättsperspektivet behöver prägla den fortsatta processen med framtagande av kommunernas handlingsplaner och genomförande av planen.
- Arbetet behöver ta hänsyn till barns olika förutsättningar inom och mellan respektive kommun.

- Barn är väldigt bra ambassadörer. Att ta fram material anpassat till barn för att lättare kunna ta till sig innehållet i kretsloppsplanen kan även öka andra gruppers förståelse och deltagande.
- Ta fram en version av planen som är tillgänglig för barn.
- Involvera barn och unga vid framtagandet av kommunala handlingsplaner.

8 Referenser

8.1 Litteraturlista

Sveriges kommuner och landsting, 2018: *Barnrättsperspektiv – vad är det?*

Boverket, 2015: *Gör plats för barn och unga - En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö.*

8.2 Övriga referenser

Barnombudsmannen:

<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

SCB: *Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige, 2017*

SCB: *Sveriges befolkning 31 december 2018 – kommunala jämförelsetal*

UNICEF: <http://www.unicef.se/barnkonventionen>